

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

мр Јелене Јерковић

Анализа потреба као кључни аспект у процесу израде курса енглеског језика за област технолошке и инжењерске струке

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ 1. Датум и орган који је именовао комисију Наставно-научно веће Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду на седници одржаној 22. 4. 2016. године, одлуком бр. 02-544/1 од 25. 4. 2016. 2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: Др Радмила Бодрич , доцент за ужу научну област Англистика, изабрана 21. 3. 2012, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, ментор Др Савка Благојевић , редовни професор за ужу научну област Англистика (Енглески језик на нематичним групама), изабрана 15. 10. 2013, Центар за стране језике, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу Др Предраг Новаков , редовни професор за ужу научну област Англистика, изабран 2. 7. 2009, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ 1. Име, име једног родитеља, презиме: Јелена (Марија) Јерковић 2. Датум рођења, општина, република: 11. 8. 1977, Нови Сад, Република Србија 3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 30. 9. 2010, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, <i>Вештина писања у настави енглеског језика на технолошким факултетима</i> 4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Лингвистика
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: <i>Анализа потреба као кључни аспект у процесу израде курса енглеског језика за област технолошке и инжењерске струке</i>
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл. Докторска дисертација мр Јелене Јерковић има 231 обележену страну, састоји се од седам поглавља, којима претходе: Кључна документацијска информација; Key Word Documentation; Апстракт; Abstract; Типографске конвенције и списак коришћених скраћеница с енглеским еквивалентима; Садржај; Предговор (стр. 1); Дисертација садржи укупно 33 графикона, 61 табелу и 2 слике. Садржај поглавља: 1. Увод (2-7), с одељцима: 1.1. Предмет рада, 1.2. Циљ рада, 1.3. Полазне хипотезе, 1.4. Структура дисертације; 2. Теоријски оквир (8-35), с одељцима: 2.1. Енглески језик струке – захтеви и карактеристике, 2.2. Настава језика струке за област науке и технологије, 2.3. Академске вештине и настава енглеског језика на технолошком факултету; 3. Анализа потреба (36-61), с одељцима: 3.1. Приступи анализи потреба, 3.2. Дефиниције анализе потреба, 3.3. Методе прикупљања података, 3.4. Оквирна питања и кораци у анализи потреба, 3.5. Закључак; 4. Израда ЕЈС курса (62-75), с одељцима: 4.1. Приступи ЕЈС курсу, 4.2. Наставни план и програм, 4.3. Евалуација наставног материјала, 4.4. Евалуација новог ЕЈС курса, 4.5. Наставна пракса на технолошким факултетима у Србији, 4.6. Закључак; 5. Методологија истраживања (76-101), с одељцима: 5.1. Мешовите методе истраживања, 5.2. Триангулација, 5.3. Методе сакупљања података и мерни инструменти, 5.4. Узорак, 5.5. Методологија рада са контролном и експерименталном групом, 5.6. Ток истраживања и начин анализе података; 6. Анализа резултата и дискусија (102-184), с одељцима: 6.1. Анализа квантитативних резултата, 6.2. Анализа квалитативних резултата; 7. Закључак (185-191), с одељцима: 7.1. Сумирање резултата, 7.2. Закључци истраживања, 7.3. Недостаци истраживања, 7.4. Правци даљих истраживања; Литература (192-201), са 171 нумерисаном јединицом; Додатак (1-8) (202-231).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација *Анализа потреба као кључни аспект у процесу израде курса енглеског језика за област технолошке и инжењерске струке* представља синтезу научноистраживачког и стручног рада из области наставе страног језика струке и педагошког искуства кандидаткиње Ј. Јерковић.

У првом поглављу, *Увод*, дефинисан је предмет истраживања: анализа потреба као неопходан, први корак пре израде курса енглеског језика за област науке и технологије. Лична мотивација која је водила Ј. Јерковић да се бави овом сложеном темом јесте чињеница да се за курс енглеског језика за област науке и технологије (енг. *English for Science and Technology*) у пракси најчешће користе општи курсеви енглеског језика, уз повремено коришћење додатног материјала који само делимично обрађује уско специјализовани вокабулар, специфичне жанрове и научни дискурс ове инжењерске струке. Већ у овом уводном поглављу кандидаткиња Јерковић најављује озбиљан истраживачки приступ, сагледавање анализе потреба с аспекта анализе језика струке, циљне ситуације, тренутног нивоа знања полазника, као и анализе наставног контекста. Стога је и општи циљ истраживања рашчлањен на више специфичних циљева који су у функцији анализе тренутног стања и потреба у вези с употребом енглеског језика из области технолошке струке, креирања новог курса који ће у потпуности одговарати испитаним потребама, и провере ефикасности новонасталог курса. Кандаткиња Јерковић је врло јасно и прегледно представила све циљеве истраживања као и полазне хипотезе. Структуром дисертације најављено је шта ће се и на који начин излагати. У самом уводу уочава се студиозан приступ проблематици који испуњава високе научне стандарде. У другом поглављу, *Теоријски оквир*, налази се добро постављен и аргументован теоријско-методолошки оквир за емпиријско истраживање у централним деловима докторске дисертације. Ј. Јерковић у овом поглављу детаљно анализира постојеће ставове, даје исцрпан преглед литературе и спроведених истраживања из три области: енглеског језика струке, енглеског језика струке за област науке и технологије и академских вештина које се изучавају у оквиру наставе енглеског језика на технолошким факултетима. У делу који се бави енглеским језиком струке, Ј. Јерковић даје детаљан приказ основних захтева и карактеристика енглеског језика струке (ЕЈС), потом резултата истраживања из области енглеског језика струке и ЕЈС курсева, хронолошки преглед развоја језика струке, на основу којег се закључује да постоји неколико различитих приступа креирању ЕЈС курсева (од којих су најчешћи језички приступ (енг. *language-centred approach*), приступ језичких вештина (енг. *skills-centred approach*) и приступ учења (енг. *learning-centred approach*)). Након тога, ауторка даје преглед различитих подела и њихових специфичности у оквиру наставе језика струке. У оквиру дела који се бави анализом језика струке за област науке и технологије ауторка разликује 3 основне фазе: анализу регистра, дискурса и жанра, које све критички сагледава на више нивоа. На крају другог поглавља Ј. Јерковић одређује заступљеност појединачних језичких вештина у оквиру курса енглеског језика за технолошку струку. У трећем поглављу, *Анализа потреба*, кандидаткиња пажњу усмерава на анализу потреба као први и најважнији корак у изради курса енглеског језика струке. Предмет разматрања су прво различити приступи анализи потреба, њихове карактеристике, као и ставови аутора о предностима и недостацима сваког од њих. Кандидаткиња их је представила хронолошким редоследом којим су се појављивали током развоја анализе потреба. Тако су критички представљени социолингвистички приступ – анализа циљних потреба, системски приступ – анализа тренутне ситуације, приступ усмерен ка учењу – анализа потреба учења, приступ усмерен ка полазнику, приступ базиран на задацима, анализа стратегија и средстава. Ауторка даје и прецизне дефиниције анализе потреба и развој концепта анализе потреба који је изузетно сложен и захтеван процес, и који би требало да претходи свакој изради курса језика струке. Треће поглавље ауторка закључује тврдњом да постоји све већа потреба за учењем енглеског језика из одређеног разлога, па је отуда веома важно утврдити потребе одређене групе полазника, и у складу с њима израдити одговарајући план и програм; анализу потреба полазника треба поновити после одређеног периода с обзиром да су потребе променљиве, и постојећи курс ускладити с новим потребама. Ј. Јерковић заступа став да је овакав поступак изузетно користан али да се ретко спроводи на универзитетима у Србији, те је мало специјализованих курсева за потребе будућих инжењера технологије, што уједно представља тему кандидаткињине дисертације. У четвртом поглављу, *Израда ЕЈС курса*, Ј. Јерковић детаљно и систематично описује приступе ЕЈС курсу, од којих сваки у основи има различиту потребу као главни мотив, потом говори о улози и изради наставног плана и програма према различитим критеријумима, евалуацији наставног материјала, принципима писања новог наставног материјала који у потпуности одговара потребама полазника курса, те евалуацији новог ЕЈС курса. Надаље, ауторка, повлачећи паралелу с личним претходним истраживањима, критички говори о наставној пракси на технолошким факултетима у Републици Србији, и констатује да је слаба заступљеност језика струке у настави енглеског језика на технолошким факултетима у Србији. Ауторка таксативно наводи аспекте који недостају савременом и добро организованом курсу ЕЈС који би одговарао студентима технологије. Пето поглавље, *Методологија истраживања*, нуди детаљан опис методологије истраживања. С обзиром на постављени циљ истраживања: анализа тренутног стања и потреба студената технологије у вези с употребом и наставом енглеског језика у функцији израде одговарајућег курса, кандидаткиња Јерковић се определила за принцип триангулације који подразумева употребу више метода сакупљања података (анкета, тест постигнућа, интервју) и њихове анализе. Тако су подаци

сакупљени од три групе испитаника (студенти, професори енглеског језика и запослени инжењери технологије) и детаљно сагледани с квантитавног и квалитативног аспекта. На тај начин је обезбеђена већа валидност истраживања. Ауторка детаљно и систематично описује методе сакупљања података и мерне инструментне, потом узорак испитаника за квантитативно и квалитативно истраживање (укупно 355 испитаника: 260 студената прве године технолошких факултета у Републици Србији, 10 предавача енглеског језика на овим факултетима и 85 запослених инжењера технологије), методологију рада с контролном и експерименталном групом студената I године Технолошког факултета у Новом Саду, као и ток истраживања и начин анализе података у оквиру квантитативног и квалитативног истраживања и њихово интегрисање. У шестом поглављу, *Анализа резултата и дискусија*, представљени су резултати спроведеног истраживања и то у два дела: у првом делу представљени су резултати квантитативног истраживања спроведеног путем анкете, док су у другом делу прегледно изнети резултати добијени квалитативном методом, путем интервјуа са студентима. Кандидаткиња Јерковић за сваки део истраживања посебно даје закључке и коментаре добијених резултата, као и опште закључке који се односе на оба дела истраживања. Комбинацијом ове две врсте истраживања добијена је свеобухватна слика анализе потреба студената технологије и будућих стручњака за област технолошке и инжењерске струке. Закључује се да је кандидаткиња све добијене резултате успела адекватно да контекстуализује. У седмом поглављу, *Закључак*, даје се рекапитулација спроведеног истраживања из обе његове фазе, изводе главни закључци који произлазе из добијених резултата и разматрају педагошке импликације за наставни процес. Кандидаткиња Јерковић показује и одређену меру истраживачке самокритичности указивањем на потенцијалне методолошке недостатке, и предлагањем корективних мера или одговарајућих модификација истраживања како би се добили још валиднији и поузданији подаци. Исто тако, ауторка указује и на правце даљих истраживања.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

(1) Jerković, J. (2012). Veština pisanja u nastavi engleskog jezika na tehnološkim fakultetima u Srbiji. *Nastava i vaspitanje* (2), Pedagoško društvo Srbije, Beograd: 350–364.

(2) Jerković, J., Vuković-Vojnović, D. (2012). Problemi kod pisanja studentskih apstrakata na engleskom jeziku na nematičnim fakultetima. *Metodički vidici* (3), Filozofski fakultet, Novi Sad: 277–290.

(3) Jerković, J., Vuković-Vojnović, D. (2014). The Importance of Writing Skills and Needs in English at Tertiary Level. *7th International Language Conference on the Importance of Learning Professional Foreign Languages for Communication between Cultures – Proceedings* (eds. Nataša Gajšt, Alenka Plos, Polona Vičič), Faculty of Economics and Business, Maribor: 104–111.

4
<p>VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА</p> <p>У закључку докторске дисертације Ј. Јерковић <i>Анализа потреба као кључни аспект у процесу израде курса енглеског језика за област технолошке и инжењерске струке</i> сумирани су и коментарисани добијени резултати истраживања.</p> <p>(1) На основу спроведене анализе стања у настави енглеског језика на технолошким факултетима изведен је закључак о недовољној заступљености енглеског језика струке, из перспективе студената и предавача;</p> <p>(2) На основу резултата анализе потреба у вези с употребом енглеског језика запослених инжењера технологије закључено је да постоји потреба за честим коришћењем енглеског језика за потребе посла (читање стручне литературе, писање формалних писама, научних радова и апстраката, усмена излагања научних радова, предавања и комуникација на пословним састанцима, и сл.): запослени инжењери истичу велику важност знања енглеског језика ради веће успешности у послу;</p> <p>(3) На основу добијених резултата теста постигнућа закључено је да су студенти из експерименталне групе, који су похађали нов курс енглеског језика, показали већу успешност на тесту по свим мереним критеријумима (граматика, вокабулар, читање, писање, говор, слушање), већу мотивацију и веће стручне језичке компетенције. Тиме је потврђена ефикасност и сврсисходност курса конципираног за потребе истраживања;</p> <p>(4) Корелацијом резултата између квантитативног и квалитативног истраживања утврђено је да курс који је базиран на спроведеној анализи потреба даје боље резултате на тесту и развија већи ниво мотивације и веће језичке компетенције код студената. Овакви налази су у складу с подацима у литератури из области анализе потреба, где се истиче неопходност анализе потреба као корака који претходи изради курса.</p>
<p>VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.</p> <p>Кандидаткиња Јерковић је у потпуности овладао обимном литературом, коју је детаљно приказала и критички сагледала. Одређени аспекти истраживаног проблема допуњени су кандидаткињиним вредносним судовима, заснованим на вишегодишњем личном педагошком искуству. Резултати истраживања приказани су и протумачени јасно, прегледно и доследно, према критеријумима који су утврђени на почетку рада. Кандидаткиња је вешто укрестила и протумачила резултате статистичке анализе добијене употребом упитника и теста с подацима које је добила анализом транскрипта интервјуа.</p>
<p>IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.</p>
<p>1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме Дисертација је написана у складу с образложењем наведеним у пријави теме.</p>
<p>2. Да ли дисертација садржи све битне елементе Дисертација садржи све битне елементе.</p>
<p>3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци Ова дисертација је оригинална пре свега по актуелности одабране теме, истраживачком приступу који је употребљен и могућности примене резултата. Осим теоријског значаја у погледу критичког приказа научно утемељених теорија из области методике наставе страног језика струке и примењене лингвистике, ова докторска дисертација има велику педагошку вредност у погледу израде курса и постављања модела за његову институционалну примену. Кандидаткиња Јерковић је спровела опсежно истраживање међу студентима технолошких факултета у Републици Србији, предавачима енглеског језика на технолошким факултетима, као и запосленим инжењерима технологије. На основу процеса анализе потреба и стања, сагледане с аспекта анализе језика струке, циљне ситуације, тренутног нивоа знања полазника и анализе наставног контекста, креиран је курс <i>Енглески језик за науку и технологију</i> који у потпуности одговара испитаним потребама и чија је ефикасност емпиријски проверена. Свеобухватно спроведена анализа потреба и нов курс вишеструко су значајни за наставни процес.</p>
<p>4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања Дисертација нема недостатака који би утицали на резултате истраживања.</p>
<p>X ПРЕДЛОГ:</p> <p>На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже да се докторска дисертација <i>Анализа потреба као кључни аспект у процесу израде курса енглеског језика за област технолошке и инжењерске струке</i> прихвати, а кандидаткињи мр Јелени Јерковић одобри одбрана.</p>

У Новом Саду и Нишу, 9. 5. 2016.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. _____
Доц. др Радмила Бодрич

2. _____
Проф. др Савка Благојевић

3. _____
Проф. др Предраг Новаков

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.